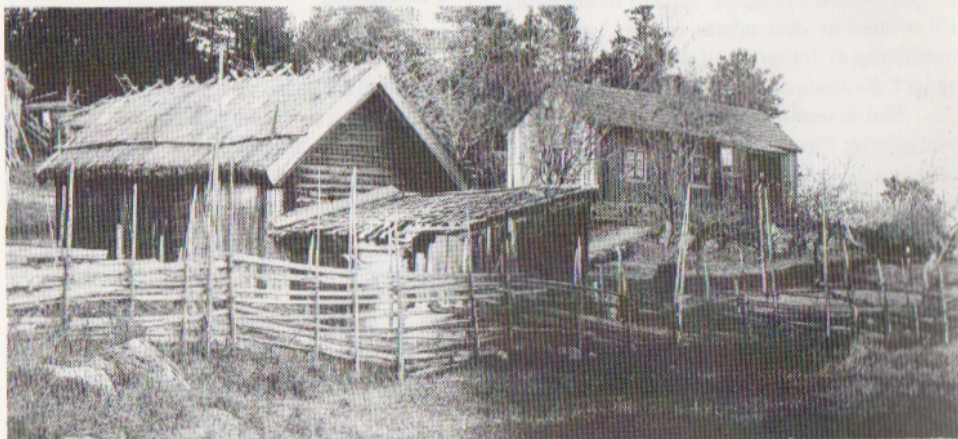

Ur Georg Nyströms fotoarkiv: Sockenskräddare på 1800-talet

Torpet Stensborg som det såg ut omkring sekelskiftet då Georg Nyström fotograferade det.

Om man tar en promenad från Nyby Bruk upp emot Roxnäs i d skola och tittar upp mot skogsbrynet till vänster, kan man se ett vackert gammalt torp som kallas Stensborg. I denna stuga huserade i mitten på förra seklet sockenskräddaren L. Österholm.

Nyby Bruk tillhörde vid denna tid inte Torshälla stad utan Torshälla socken, som då hade 1 111 invånare enligt uppgift i Bernhard Beskows adresskalender för Eskilstuna och Torshälla.

I socknen fanns två skräddare. Utom den nyssnämnde fanns också en i Hällby, vilken bodde på Rakåsen, strax intill skolan. Nämnas kan också att Torshälla stad dessutom hade en egen representant för detta skrä.

”Österholmstorpet”, som det kallas i folkmun, har genom ättlingar till den nyssnämnde skomakaren bevarats väl och fungerar nu som sommarnöje.

Alf J Andersson

VÅRA GENERÖSA ÖPPETTIDER

MÅNDAGAR – LÖRDAGAR 8.00 – 20.00
SÖNDAGAR 10.00 – 20.00

S:t Olof

Medlemsblad för hembygdsföreningen

Årg. 3 Nr 2 1993

S:t Olofs gille i Torshälla

Torshällas ”Mr Foto”

Med anledning av hembygdsföreningens årsmöte den 11 mars anordnade studiecirkeln ”Dokumentera Torshälla” en fotoutställning på Kvarnen samma vecka. Temat för utställningen var ”Industriminnen” och omfattade gamla och nya, kända och okända foton ur Torshällas industrihistoria. På bilden, tagen av Bernt Pettersson, är det den välkände Torshällafotografen Harald Bäckstrand, särskilt inbjuden till årsmötet, som granskar sina och andras fotografiska minnen från stadens industri- och arbetsliv.

Åldermannen har ordet

▣ Hur kommer det sig, att när vi möter andra människor, inleder vi ofta samtalet med några ord om väder och vind? Man kan filosofera mycket kring detta. Det kan helt enkelt vara så, att väderförhållandena betyder så mycket för oss - på gott och ont. Jag tänker också inleda denna monolog med ett par kommentarer om vädret denna första majhelg. Vilka veckor vi har fått uppleva av sällan skådad art! Dessförinnan - en lång blåsippsvår utanför min dörr. Ett blåsippstånd som skiftade i blått redan i februari och som sedan har blommat i nära två månader. Därefter följde denna explosion inför valborgsmäss, då allt slog ut på en gång. Vilken upplevelse! Ingen vår är den andra lik.

▣ Vårsåsongen inleddes för hembygdsföreningens del med utställningen "Industriminnen", ett smakprov på vad en cirkel i föreningens regi har plockat fram. Den väckte många minnen bland besökarna, det märktes tydligt.

▣ Några större förändringar inom styrelsen inberäknas inte årsmötet. Med ert stöd och er hjälp arbetar vi vidare. Som en uppföljning på Wolter Ehns kåserande kring våra namn och vårt namnsdagsfirande kommer vi under sommaren att göra intervjuer i Torshälla just kring namnsdagsfirandet. Dessa ska sedan sändas in till Dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala.

▣ "Vårdkasarnas dag" firades också i Torshälla som ett led i att understryka inledningen till de många evenemangen landet runt kring Den svenska historien. Med tanke på brandrisken tändes bara bengaliska eldar, en på Ångsholmen, en på Klockberget och en på Klippberget.

▣ Torshälladagen, en samverkan mellan KDF-kultur, hembygdsföreningen och Torshälla församling, föranledde mej att damma av Odhner-Westmans slitna "Fäderneslandets historia" och snabbt repetera tre seklers händelser och försöka sätta in vårt eget Torshälla i världs- och rikshistorien. Jag

lovat er att det var intressant och mina ögon öppnades. Jag såg sådant jag aldrig lagt märke till tidigare.

▣ Valborgsmässoafton! Vilken fin kväll på Holmberget och vilket ovanligt vackert fyrverkeri! Nära 10 000 kronor kostade det oss emellertid! Frikostiga gåvor från besökarna nedbringade dock kostnaderna med nära 2 500 kronor. Tack alla glada givare!

▣ Så till sommaren. Som vi redan varskott ska vi försöka hålla Bergströmska gården öppen två timmar varje dag från midsommar till en vecka in i augusti. Denna service kan emellertid inte ävila styrelsen som har fullt upp med allt arbete kring gården i övrigt, utan måste bygga på frivilliga insatser från övriga medlemmar. Alltså, än en gång, frågar jag: Kan du sätta av ett par timmar (14-16) under några somrardagar och "vakta" gården? Ring mej snarast, tel 35 68 83!

▣ **Hantverksdagarna** förläggs till torsdagar i juli. Vill Du hjälpa oss? Ring mej snarast!

▣ **Bellmandagen** på Holmberget den 4 juli är en nyhet för i år. Se vår annons i vårt blad och i Torshälla runt!

▣ **Stockholmsresa** kommer att ordnas den 5 augusti med besök på Historiska museet och Nordiska museet med anledning av "Den svenska historien". Förutsättningen är att vi kan fylla en buss för 30 personer. Anmäl före midsommar!

▣ Med detta önskar jag er en trevlig sommar, och jag hoppas få möta er alla någon gång under sommaren på Bergströmska gården.

Margaretha
Lindén

Namnsdagsfirande tema för årsmötet 1993

Föredragshållaren Wolter Ehn med hustru Marianne jämte Bror-Erik Ohlsson kring det speciellt dukade namnsdagskaffebordet på årsmötet. (Foto: Berndt Pettersson).

Vårt årsmöte den 11 mars gick i namnsdagsfirandets tecken. Wolter Ehn från folkminnesarkivet i Uppsala kåserade nämligen kring namngivningsseden i vårt land och i våra grannländer. Samtidigt visades också den fina utställningen om gamla industrier i Torshälla som dokumentationsgruppen producerat, och som allmänheten hade tillfälle att bese en hel vecka.

När det gäller själva årsmötet framgick ur årsberättelsen att S:t Olofs gille kan redovisa en mycket omfattande verksamhet. Särskilt kan nämnas de många aktiviteterna i Bergströmska gården under sommaren, då ett flertal hantverkare visade sina färdigheter och då man fick ta del av en mångskiftande underhållning.

Bellmandagen firades för första gången på "vår gård" då Peder Swan framförde ett knippe visor av den kände poeten. Nytt för året var

också arrangemanget kring våra julseder, som rönt stor uppskattning, inte minst av skolelever från lag- och mellanstadiet.

Samarbetet med Torshälla församling har fortsatt, t ex då kyrkoherde Lars Markusson höll husförhör enligt gammal modell, och då högmässodeltagarna på midsommardagen till tonerna av nyckelharpor tågade till gården för att inta kyrkkaffe.

Annars har det varit de traditionella arrangemangen som t ex valborgsmässofirande, högtidlighållande av nationaldagen samt medverkan vid Torshälladagen.

Ett annat uppskattat tillfälle var när Margaretha Lindén lät deltagarna vid en samkomst, kallad "I aftonlampans sken", följa med på ett reportage som Pelle Ödman med fotograf gjorde i Torshälla vid sekelskiftet.

Arbetet med att återställa trädgården mitt emot Bergströmska gården har fortsatt oförtruet, och genom en fin insats av en studiecirkel har den gamla kryddtappan börjat återuppstå.

Forts sid 7

Kulturhus plockas ned men "föds" på nytt igen

Det här välkända huset är nu borta ur gatubilden men ska snart återuppstå.
(Foto: Ruben Fransholm).

Den gamla bostadsfastigheten i kvarteret Apotekaren 1, belägen i hörnet av Storgatan och Rådhusstorget, har i många år varit en "het potatis". Länges har rivningshotet vilat över det gamla timmerhuset. Torshälla fastighets AB, som ett tag ägde fastigheten, ansåg att den var i så miserabelt skick att den inte kunde räddas. Nu har det likväl skett.

- Bakgrunden är den att kommunen köpte fastigheten av Torshälla fastighets AB och stadsarkitektkontoret gjorde sedan den beomningen att huset borde kunna bevaras, berättar byggnadsantikvarie Mia Geijer på Eskilstuna museer, som ivrat för ett bevarande.

Kommunen beslöt att låta utföra ombyggnaden av huset som ett AMS-projekt med en timmersakkunnig som förman. Kostnaderna är beräknade till drygt en halv miljon kronor.

- Tyvärr visade det sig att timret var i mycket dåligt skick, omtalar Mia vidare. Bara 25 procent av timret kunde tas tillvara, varför man beslöt att plocka ned huset sedan timmerstockarna märkts. Nu kommer det odugliga

virket att ersättas med timmer från andra rivna hus som vi har i lager.

Då det visade sig att den person som tidigare ägt huset plockat bort alla gamla byggnadsdetaljer inomhus, fanns det ingen möjlighet att återställa interiören, som nu blir helt modern.

Den gamla torpargrunden var också spolieerad, varför man måste gjuta en ny sådan. Mia Geijer säger att man emellertid kommer att kläda in den utanpå med natursten, varför den gamla prägel bevaras.

Enligt vad som framkommit vid studier under rivningen var huset vid dess tillkomst omkring 1800 byggt i ett plan. Senare blev den påbyggd med en våning, förlängd och breddad. Huset kommer nu att återuppstå i det skick det hade på 1900-talet med undantag av den lilla utbyggnaden på baksidan.

Avsikten är att fastigheten sedan den uppförts på nytt ska säljas till någon intresserad privatperson.

Vi i hembygdsföreningen konstaterar med tillfredsställelse att denna känsliga miljö nu blir bevarad, i varje fall till det yttre.

Olle Lorin

Sommar i Bergströmska gården

26 juni - 15 augusti

26 juni (Midsommardagen)

MIDSOMMARFEST efter "högmässa i folkton" i Torshälla kyrka (kl 10).

Torsdag 1/7 kl 14-17

HANTVERKSDAG. Borstbinderi, dockor, lapptechnik, spinning av ull och silke, Träslöjd. Enmansteater kl 15. Lisa Husin. Kaffeservering.

Torsdag 8/7 kl 14-17

HANTVERKSDAG. Tvåändsstickning, träslöjd, rotslöjd, bandvävning. Tillverkning av marsipanfigurer. Underhållning kl 15. Kaffeservering. STADSVANDRING kl 18.30.

Torsdag 15/7 kl 14-17

HANTVERKSDAG. Näverslöjd, frivolitet, spinning, virkning, växtfärgning, docktillverkning. Underhållning kl 15. Kaffeservering. STADSVANDRING kl 14.

Torsdag 22/7 kl 14-17

HANTVERKSDAG. Korgflätning, docktillverkning, bokbinderi, stensliperi, glasmålning. Underhållning kl 15. Kaffeservering. STADSVANDRING kl 18.30.

Torsdag 29/7 kl 14-17

HANTVERKSDAG. Träslöjd, spinning, knyppling, halmslöjd. Underhållning kl 15. Karin Thur m fl. Kaffeservering.

Söndag 1/8 kl 14-16

HEMBYGDSGÅRDARNAS DAG. Visning av gården. Kaffeservering. Kl 18 SVENSK-FINSKT STUGMÖTE. Servering. Torshälla församling.

Söndag 15/8 kl 18.

STUGMÖTE. Servering. Torshälla församling.

Varje torsdag under juli månad kl 14

SOMMARMUSIK i Torshälla kyrka. Efterföljande kaffe i Bergströmska gården.

Är Ditt tilltalsnamn Aron - Miriam - Kjell - Tjelvar - Ragnhild - Ragnvald - Magdalena - Madeleine - Olof - Olle?

I så fall bjuder vi på kaffe på respektive namnsdag!

STADSVANDRINGARNA under ledning av Carl Larsson utgår från rådhuset och slutar på Bergströmska gården.

Hembygdsföreningen S:t Olofs gille och KDF-kultur i samverkan

Apropå Historiens år:

S:t Olof bekostar fornminnesskyltar och undersökning

Som ett led i firandet av "Den svenska historien" på lokalplanet kommer museikommittén i S:t Olofs gille att bekosta ett flertal informationsskyltar till Husberget och en till "Nyby skans". Vidare betalar museikassan en mindre arkeologisk undersökning på båda sidor om ån.

Under ett flertal år förekom mycket givande utgrävningar på Husberget under ledning av arkeologen Hans A Lidén. Han har nu författat text till ett par informationstavlor, så att allmänheten får någon kunskap om vad som förekommit på denna plats under medeltiden. Dessutom sätts tre stycken hänvisningsskyltar upp, dels vid Brogatan, dels vid Aliforsgatan samt en vid Ebelinggatan.

Den nyssnämnda arkeologiska undersökningen går ut på att med hjälp av en specialborr ta upp prover ur marklagren på östra och västra strandkanterna, där man misstänker att det kan finnas vissa spår efter medeltida verksamhet. Tidigare har, trots att man tagit upp ett flertal provgröpar, inga spår kunnat påvisas om den medeltida stadens existens. Kanske denna undersökning kan ge några ledtrådar. Det blir Hans A Lidén som kommer att bli ansvarig ledare också för detta projekt.

Ställ upp på nationaldagen den 6 juni kl 15.00!

Flaggtåg från Rådhusorget med VM:s musikkår i täten. IOGT-NTO-flickorna medverkar med internationella danser.

Tal av hembygdsförbundets ordförande Lars Pettersson.

Bellmandagen på Holmberget!

I år firas Bellmandagen på Holmberget, närmare bestämt söndagen den 4 juli. Vad kan vara naturligare? Där finns ju en byst av just vår nationalskald framför andra. Det var förstas den förträfflige Georg Nyström, som såg till att det kom upp en sådan på detta berg.

Det blir liksom förra året den kände trubaduren och Bellmantolkaren Peder Swan som kommer att framföra en svit av Bellmans många visor, naturligtvis också Storm och böljor tystna re'n, vilken lär ha kommit till i vår stad.

Samling sker klockan 14, och deltagarna uppmanas ta med picknickkorg.

Arrangörer är Torshälla KFD-kultur och hembygdsföreningen S:t Olofs gille.

Nybyvandringar också denna sommar

I likhet med tidigare år kommer vi även denna sommar att arrangera de populära bruksvandringarna vid Nyby Bruk. Början sker tisdagen den 18 juni. Därefter tisdagen den 22 juni och tisdagen den 17 augusti.

Vid samtliga tillfällen utgår vi från Rådhuset kl 18.00. Vandringarna i juli är ännu ej bestämda, men särskild annonsering om dessa kommer att ske.

Trädgården väntar!

Varje torsdagskväll kl 17-20 under våren och sommaren behövs det frivilliga krafter som hjälper till att hålla trädgården snygg och fri från ogräs. Medtag gärna egna redskap.

Namnsdagsfirande...

Forts från sid 3

En annan flitig studiecirkel är den som sysslar med att dokumentera både det nuvarande och svunna Torshälla, särskilt industrierna. Ett resultat av dess arbete var den intressanta utställning av fotografier från äldre tid som visades i Kvarnen under årsmötesveckan.

Vid årsmötesförhandlingarna omvaldes Margaretha Lindén som åldersman. Omvalda blev också de i styrelsen som stod i tur att avgå. Detsamma gällde revisorerna Els-Mari Holmberg, Nanna Eriksson och Mary Johansson samt ledamöterna i valberedningen, Eiva Arnell-Nilsson och Marianne Larsson.

Också museikommittén fick förnyat förtröende och består av följande: Mary Håkansson, Ingrid Pettersson, Birgit Enlund, Erland Nilsson och Karl-Erik Kangas. Även länsmuseumsbudet, Olle Lorin, får fortsätta med sin uppgift.

När det gäller styrelseledamöterna jämte suppleanter och deras funktioner hänvisas till informationsrutan på sidan 7.

Bland andra beslut kan nämnas att årsavgiften, 50 kr för enskild medlem och 75 kr för familj, blir oförändrad.

Antalet medlemmar under det gångna året var 277.

Som ett apropå till temat för årsmötet hade museidamerna dukat upp ett riktigt gammaldags kaffebord med servis i tidig 1900-talsstil jämte sirliga gratulationskort.

Wolter Ehn kåseri kring namnsdagsfirandet gav upphov till ett flertal inlägg från de omkring 50 deltagarna. Nu kommer denna kväll att följas upp på så sätt att hembygdsföreningen går ut med en frågelista för att försöka utrona hur namnsdagssederna ter sig i våra dagar.

Olle Lorin

Visste ni...

att hertig Carl exakt för 400 år sedan bestämde, att halmtäckta tak inte fick läggas på gårdarna. Han utfärdade samtidigt en bestämmelse om att gästgivaregård skulle inrättas i staden. Den skulle ha stall för tio hästar.

Hembygdsföreningen S:t Olofs gille

Torshälla

Styrelse:

Margaretha Lindén, ålderman, tel 35 68 83

Erland Nilsson, v ålderman, tel 35 76 54

Eric Enlund, gärdesman, tel 35 55 75

K-E Kangas, syssloman, tel 34 48 73

Stig M Olsson, skrivare, tel 35 56 67

Leif Persson, v skrivare, tel 35 55 41

Olle Lorin, tel 35 76 19

Suppleanter:

Alf Andersson, v. syssloman, tel 35 65 14

Ingrid Pettersson, tel 35 65 43

Tommy Lindberg, tel 35 70 02

Museiansvarig:

Mary Håkansson, tel 35 61 34

Redaktionskommitté:

Olle Lorin, Leif Persson, Tommy Lindberg

Medlemsavgift: 50 kr för enskild och
75 kr för familj

Bergströmska gården

Lilla gatan 12 . Box 41

Tel 016/ 35 50 76

Postgiro 26 81 47 - 6

Muséet öppet torsdagar april-september kl 14-16. Övrig tid visning för grupper efter beställning per tel 35 61 34, 35 55 75 el 35 56 67.

Torstryck, Torshälla 1993

Visste ni...

att hertig Carl 1593 förnyade Torshällas stadsprivilegier från 1317. Där stipulerade han bl a att ingen adelsman utan hans särskilda tillstånd skulle få bygga gårdar eller genom köp, eller byte skaffa sig sådan.